

УДК 378.018.43:37.091.32 [355.01+616-036.21]

**ЛЕКЦІЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ
КОРОНАВІРУСУ ОЧИМА ВИКЛАДАЧА****Т.О. Павлова,****Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, м. Одеса****І.О. Павлова, О.І. Павлов,****Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса**

Теоретична та практична актуальність обраної теми полягає у розкритті специфіки проведення лекційних занять, по-перше, у не зовсім нетрадиційній для навчального процесу формі – режимі онлайн, по-друге, в умовах воєнного стану, по-третє, під час коронавірусної пандемії, по-четверте, викладачами, які представляють галузі знань відповідно з юриспруденції, туризму і рекреації та економіки.

Наша мета полягає у визначенні, на основі власного досвіду викладання дисциплін, що належать до різних спеціальностей, особливостей роботи лектора в аудиторії та надання рекомендацій психологічного, предметного, методичного та організаційного характеру, які будуть в нагоді як викладацькому складу, так і відповідальним особам, які планують і організують навчальний процес у вишах України.

Особливість викладання лекційного матеріалу в режимі онлайн поза залежності його тематичного змісту, але в межах кожної із спеціальностей, на наше переконання, полягає у відсутності реального, безпосереднього спілкування лектора зі студентською або аспірантською аудиторією, що значно утруднює підтримання постійного зворотного зв'язку між викладачем та аудиторією, яка є віртуальною, коли лектор не в змозі постійно контролювати її фізичний та емоційний стан. А це, у будь-якому випадку, позначається на втраті лектором впливу на ступінь засвоєння навчального матеріалу особами, що перебувають в режимі онлайн. В цьому сенсі певні переваги має проведення лекції в малих академічних групах, особливо аспірантських, які складаються з однієї або двох осіб. Тому в великих групах доцільніше користуватися демонстрацією екрану з розміщенням на ньому опорного конспекту лекцій, що містить таблиці, рисунки та певні структурно-логічні схеми, які мають супроводжуватися ємними коментарями лектора.

Досвід проведення лекційних занять, який накопичений в деяких вишах на попередньому етапі організації навчального процесу, деякою мірою полегшує організацію цієї роботи в умовах війни, проте не знімає проблеми як такої. Справа в тому, що деякі з наших студентів приймають безпосередню участь у військових діях, що відтермінує їх навчання як таке. Певна частина студентів перебувають на окупованих територіях чи позбавлені зв'язку з вишами через мережу Інтернет, що полишає їх можливість постійної участі в навчальному процесі. А ті, хто перебувають в аудиторії, знаходяться в умовах психологічної нестійкості при реальній загрозі їх життю, життю їх рідних та близьких, яка посилюється втратою доходів, погіршенням житлових умов.

Виходячи з цього, кожний з викладачів вимушений «з коліс» засвоювати навички практичного психолога.

Викладач-правник в цій ситуації приречений певною мірою стати консультантом з юридичних питань, акцентуючи увагу на правових аспектах війни й відповідальності за злочини країни-агресора.

Лектор з туристично-рекреаційної спеціальності акцентую увагу осіб, що навчаються, на фахових питаннях, пов'язаних з функціонуванням галузі в умовах військового стану, наслідками руйнації туристичної та рекреаційної інфраструктури, професійними аспектами адаптації персоналу до роботи у післявоєнний період. На лекціях з економічної спеціальності доцільно привернути увагу слухачької аудиторії на викликах військової агресії Російської Федерації світовій економіці, які порушують систему економічних відносин, що склалися історично на її глобальному, мегарегіональному, національному, регіональному і базовому рівнях та у секторальному й галузевому вимірах. Дозування та розподіл такої інформації залежать від теми лекції і рівня фахової підготовки студентів чи аспірантів.

Врахування впливу коронавірусної пандемії на організацію та функціонування процесу навчання з початком війни ніби то відійшло на другий план. Проте її дію не слід недооцінювати. Більш того, в купі з військовим чинником пандемія постає важким випробуванням для української спільноти, передусім молоді, як найменш захищеної, психологічно уразливої категорії населення. Певна морально-психологічна нестійкість студентської молоді значно посилюється внаслідок обмеження індивідуальних та групових зв'язків з переходом на дистанційну форму навчання.

Пристаючи до викладання лекцій в режимі онлайн лектор позбавлений можливості відстежувати гостроту та широту сприйняття студентами нової інформації, що міститься в лекційному матеріалі. Не секрет, що особи, які перенесли захворювання на COVID-19 у його різних модифікаціях, щонайменше проходять тривалий період реабілітації, не кажучи вже про тривалі лікування від наслідків дії інфекції для центральної нервової системи. За таких умов значно послаблюються увага та концентрація розумової діяльності таких студентів. Ці обставини мають бути враховані лектором у роботі. Безсумнівно, ці питання заслуговують окремого розгляду.

Пандемія як і психологічні наслідки війни доволі тривалий час будуть позначатися на психіці та здоров'ї як студентів, так і викладачів. І це треба розуміти в процесі організації навчального процесу. Окремо слід підкреслити важливість врахування специфіки праці викладача не тільки у умовах форс-мажору, а й у звичному режимі. Мова йде про високу інтенсивність і динамічність праці в аудиторії, яка потребує великих затрат фізичної та нервової енергії. В цьому сенсі щонайменше дивним виглядає практика навчальних відділів вишів, які планують проведення викладачем по п'ять, а то й шість пар на добу. Більш того, викладач вимушений працювати підряд чотири пари з певної навчальної дисципліни в одній групі.

Врахування зазначених особливостей сприятиме покращенню процесу підготовки висококваліфікованих фахівців.